

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

BRNO 1967

OBLAST BÍLÝCH KARPAT NA SKLONKU ENEOLITU

(Bošácká kultura)

Teze kandidátské disertace

J I Ř Í P A V E L Č Í K

Bošácká kulturní skupina tvořila do nedávné doby jeden z temných bodů naší prehistorie. Teprve výzkumy uskutečněné v poslední době přinesly řadu nálezů a poznatků, na jejichž základě jsem se pokusil o vypracování a pevné stanovení skupiny.

Keramiky bošáckého typu rozpoznal roku 1931 V. Budinský-Křička ve slovenském bělokarpat-ském materiálu. Na Moravě ji stanovil na základě nálezů v Bánově Jan Pavelčík. Územně zaujímá skupina Pováží a Ponitří, kde tvoří její jižní hranici čára Abrahám—Milanovce a východní bod Prievidza. Na severu se s ní setkáváme na Krakovsku. Západní a severozápadní hranici tvoří řeka Morava a Bečva, Brno-Líšeň a Hrubčice představují jen ojedinělé, daleko na západ vysunuté lokality.

O vnitřním uspořádání osad, fortifikaci a pohřebním ritu nelze za dnešního stavu výzkumu zatím mluvit. Pouze jisté náznaky svědčí pro to, že základní sídelní jednotkou byl asi srub o rozměrech cirká 400 × 400 cm s excentricky nebo centrálně umístěnou kopulovitou pecí a zásobní jámou při některé ze stěn. Obdobně se můžeme domnívat, že v mladším období skupiny převládal kostrový pohřeb. Ovšem obě téze si vyžádají ještě řady ověření.

Typologický rozbor keramické náplně bošácké kulturní skupiny (dále BK) bezpečně prokázal její návaznost na kanelovanou keramiku (dále KK) jako celek, tj. nečerpá pouze z její varianty v bělokarpat-ské oblasti jak by se očekávalo, ale přijímá i prvky ze střední Moravy, západního Podunají (Ossarn) a jihozápadního Slovenska. Na jejím vzniku se rovněž podílejí i podněty z oblasti kostolackého typu a konečnou podobu dostává až vlivem vučedolského kulturního proudu.

Typologická a stratigrafická pozorování učiněná v Bánově naznačovala, že zde získaný materiál se rozpadá do dvou časových horizontů. Poněvadž jsem nedisponoval dostatečným množstvím tvarů, pokusil jsem se o statistické vyhodnocení střepového fondu, který jsem rozdělil typologicky do čtyř skupin: A — rytá výzdoba; B — kolký a brázděný vpich, (s podskupinami: a) technické prvky, b) ornamentální prvky); C — plastická výzdoba a úprava povrchu; D — ucha. Stratigraficky se rozpadl materiál do 8 přirozených celků podle výzkumových etap a ploch (pro nedostatek objektů), z nich jsem mohl použít pouze čtyři: 1951/Hř — sondy na bývalém hřbitově nekřtěňat, 1960/P-2 — sonda 8/60 s pecí P/2-60, 1960/S — sondy 1960 v západní části lokality a 1961/S — sondy 1961 ve východní pasáži. Pro ně jsem obdržel řadu početních výsledků, z nichž uvádím „Poměr skupin v jednotlivých nálezech celcích“.

		A	B	C	D
Starší fáze	1960/P-2	3 %	35,9 %	52,3 %	8,8 %
	1961-S	3,1 %	35,8 %	52,8 %	8,3 %
Mladší fáze	1951-Hř	25 %	31,3 %	35,4 %	8,3 %
	1960-S	37,1 %	24,2 %	31,7 %	7 %

Obdobným způsobem jsem vyhodnotil i jednotlivé prvky uvnitř výzdobných skupin. Zde jsem získal procentuální zastoupení prvků v jednotlivých objektech a pomocí nich se mi podařilo sestavit křivky histogramů. Rovněž tato metoda plně prokázala, že materiál se rozpadá do dvou časových horizontů, a to ve všech sledovaných polohách.

Uvedené rozborů ukázaly, že starší fázi charakterizuje vypíchaná výzdoba s převahou kolků, pozorujeme zde ohlasy kostolackého typu (ornamentika, tvar brázděného vpichu) a vučedolské kultury (šňůra, ornamenty) a poměrně hojné zastoupení plastické výzdoby. Mladší stupeň naproti tomu se vyznačuje rytou výzdobou s převahou brázděného vpichu uvnitř vypíchané výzdoby, projevuje se vztah ke kulturám slavnoidního okruhu, objevují se prvky protonagyrevské, ustupuje plastická výzdoba a nastupují prvky úpravy povrchu, které se plně rozvíjejí až ve starším bronz.

Typologicko-stratigrafický rozbor, jak bylo výše uvedeno, naznačil, že v BK můžeme vyčlenit dvě časově následné fáze. Tento poznatek potvrdil i statistický rozbor. Abych vyloučil případné chyby, které mohly vzniknout na základě mylné interpretace materiálu, jenž převážně nepochází z uzavřených nálezových celků, nýbrž z kulturní vrstvy v jednotlivých komplexech sond, v nichž mohlo a nutně muselo alespoň částečně dojít ke smíšení časově různorodého materiálu, pokusil jsem se dosažené výsledky vyhodnotit matematicky a tím zkontrolovat. K ověření svých závěrů jsem použil dvou metod.

1. Výpočtu poměrových indexů materiálových dvojic, stanovených uvnitř jednotlivých objektů. Indexy byly vypočteny podle vzorce $\frac{x \cdot 100}{y}$, v němž x a y představují jednotlivé členy dvojice. Z dosažených výsledků uvádím nejzajímavější.

Poměr kolků a brázděného vpichu:		
Starší fáze	1960/P-2: 168,1	1961-S: 117,3
Mladší fáze	1951-Hř: 28,5	1960-S: 60,3
Poměr ryté a vypíchané výzdoby:		
Starší fáze	1960/P-2: 6,6	1961-S: 9,04
Mladší fáze	1951-Hř: 78,94	1960-S: 148,23
Poměr plastické a ryté výzdoby:		
Starší fáze	1960/P-2: 275	1961-S: 433,3
Mladší fáze	1951-Hř: 40	1960-S: 19,68

2. Stanovení korelačních koeficientů dvojic skupin materiálu uvnitř jednotlivých chronologických stupňů v poměru k celé kultuře. Zde jsem sledoval celkem deset dvojic. V rámci celé kulturní skupiny se ukázalo, že většina materiálu se pohybovala ve vztahu $r = 10\% - 1\%$ hranice významnosti, což potvrdilo, že veškerý zkoumaný nálezový komplex náleží v plně širí BK.

Soubor starší fáze převážně vykazoval $r = 5\% - 1\%$ hranice významnosti, čímž bylo potvrzeno v plném rozsahu vyčlenění daného horizontu. Horší výsledky vykázal mladší stupeň. U něho se pohybovalo „r“ kolem 10% hranice významnosti a v polovině případů kleslo i níže. Uvedená skutečnost nás nemusí překvapovat a jen potvrzuje známé zjištění, že statistické metody musí pracovat s „počtem velkých čísel“ jak u materiálu, tak u objektů. Tato okolnost nás nutí k tomu, abychom v budoucnu zaměřili výzkum zejména tímto směrem

Stratigrafická, typologická i statisticko-matematická pozorování nás plně opravňují k tomu, abychom kulturní skupinu bošáckého typu považovali za hlavní představitele mladšího eneolitu námi uvažované oblasti. Skupina sama, jak jsem již výše uvedl, se rozpadá na dvě fáze. Starší z nich lze synchronizovat se skupinou Zatin—Nyirseg na východním Slovensku a v Potisí, jevišovickou kulturou (Jevišovice B) na západní Moravě, typem Melk v Rakousku a kulturami řivnáčskou a chámskou v Čechách. Ve Slezsku se v té době setkáváme s dosud nedefinovanou kulturní skupinou slavonského okruhu (Brumovice). Otevřená zůstává otázka jihozápadního Slovenska. Nevíme totiž, která ze skupin se zde objevuje. Bezpečně máme prokázán kostolacký typ v jeho klasické podobě. (Materiál známý ze středního Pováží a Poolšaví představuje pouze jeho deriváty v cizím prostředí.) Ten však zřejmě vyplňuje jen počátek starší fáze mladšího eneolitu. Poněvadž typ Kosihy—Čaka se ukazuje být mladší, a bezpečně nenavazuje na kostolacký typ, musíme nutně v daném období počítat přinejmenším s jeho starší „ornamentálně bohatší“ fází. Vedle uvedených „domácích“ složek obyvatelstva se na daném území a v jeho okolí rozvíjí lidstvo se šňůrovou keramikou, s jehož druhým stupněm můžeme první horizont BK synchronizovat. V téže době rozvíjejí nositelé kultury zvoncovitých pohárů do plného květu první stupeň, vyznačující se bohatě zdobeným zbožím. Slezsko a Čechy současně zasahuje invaze nositelů kultury kulovitých amfor.

Druhý bošácký stupeň lze synchronizovat se skupinou Kosihy—Čaka a mladšími fázemi kultur slavonského okruhu. Šňůrová keramika v tomto období vstupuje do svého třetího stupně a zvoncovité poháry do druhého. V průběhu mladšího horizontu BK zřejmě dochází k průniku skupiny typu Veselá a snad již i k nástupu prvního stupně nitranské, hatvanské a protoúnětické kultury. Ve Slezsku je možno se v tomto období setkat se skupinou Chlopice, která je ještě v průběhu trvání druhého stupně BK vystředána vlastní mierzanowickou kulturou. V Panonii v tomto období vstupuje zřejmě do vrcholného rozkvětu protonagyrevská kultura.

Výsledky stratigrafické situace v Bánově, spolu s poznatky relativní chronologie dokazují, že nositelé BK se dočkali počátku doby bronzové, kdy splynuli spolu s dalšími kmeny v mohutném a jednolitě celku lidstva s kulturou únětickou.

DIE REGION DER WEISSEN KARPATEN AM ENDE DES ÄNEOLITHIKUMS

(Bošáca Kultur)

Thesen der Kandidatenarbeit

Die Bošáca Kulturgruppe war noch vor kurzer Zeit einer der dunklen Punkte unserer Prähistorie. Erst die in letzter Zeit erfolgten Grabungen erbrachten eine Reihe von Funden und Erkenntnissen, auf deren Grund ich versuchte diese Gruppe auszuarbeiten.

Die Keramik des Bošáca Typus erkannte im Jahre 1931 V. Budinský-Krička im slowakisch-weisskarpatischen Material. In Mähren wurde sie auf Grund von Funden aus Bánov von Jan Pavelčík bestimmt. Territorial nimmt die Gruppe das Waag- und Neutragebiet ein, wo ihre südliche Grenze die Linie Abrahám—Milanovce und den östlichen Punkt Prievidza bilden. Im Norden begegnen wir dieser im Krakauer Raum. Die westliche und nordwestliche Grenze bilden die Flüsse Morava und Bečva bis nach Brno-Líšeň und Hrubčice, die vereinzelte weit nach Westen vorgeschobene Lokalitäten vorstellen.

Von der inneren Gestaltung der Niederlassungen, den Fortifikationen und dem Bestattungsritus kann bei dem heutigen Forschungsstand vorläufig nicht gesprochen werden. Nur gewisse Andeutungen zeugen davon, dass die Siedlungseinheit anscheinend ein Blockhaus im Ausmasse von ca. 400×400 cm war, mit einem exentrisch oder zentral angebrachten Herd und einer Vorratsgrube bei einer von der längeren Wände. Ähnlich können wir annehmen, dass im jüngeren Zeitabschnitt dieser Gruppe Skelettbestattungen überwogen. Allerdings erfordern beide Thesen noch eine Reihe von Beglaubigungen.

Die typologische Analyse des keramischen Materiales der Bošáca Kulturgruppe (weiter BK) bewies verlässlich, dass sie als Ganzes an die kannelierte Keramik (weiter KK) anschliesst, d. h. sie schöpft nicht nur aus ihrer Variante im weisskarpatischen Raum, wie zu erwarten wäre, sondern empfängt auch Elemente aus Mittelmähren, dem westlichen Donaugebiet (Ossarn) und aus der Südwestslowakei. An ihrer Entstehung haben auch Impulse aus dem Umkreis des Kostolacer Typus Anteil und die endgültige Form erhält sie durch den Einfluss des Vučedoler Kulturstromes.

Die typologischen und stratigraphischen Beobachtungen in Bánov deuten an, dass das hier gewonnene Material in zwei zeitliche Horizonte zerfällt. Da ich nicht mit einer genügenden Menge von Formen disponieren konnte, versuchte ich eine statistische Bewertung des Scherbenfondes, den ich typologisch in vier Gruppen einteilte: A — geritzte Verziehung; B — Stempel und Furchenstich (mit den Untergruppen: a) technische Elemente. b) ornamentale Elemente); C — plastische Verzierung und Herrichtung der Oberfläche; D — Henkel. Stratigraphisch zerfiel das Material in 8 natürliche Komplexe nach den Grabungsetappen und Flächen (Mangel an Objekten), von denen ich nur vier benützen konnte: 1951/Hř — Sonden auf dem ehemaligen Friedhof ungetaufter Kinder, 1960/P-2 — Sonde 8/60 mit Herd P/2-60, 1960/S — Sonden 1960 im westlichen Teil der Lokalität und 1961/S — Sonden 1961 im östlichen Abschnitt. Ich konnte eine Reihe von Ergebnissen errechnen, von welchen ich „Das Verhältnis der Gruppen in einzelnen Fundkomplexen“ anführe:

		A	B	C	D
Ältere Phase	1960/P-2	3 %	35,9 %	52,3 %	8,8 %
	1961-S	3,1 %	35,8 %	52,8 %	8,3 %
Jüngere Phase	1951-Hř	25 %	31,3 %	35,4 %	8,3 %
	1960-S	37,1 %	24,2 %	31,7 %	7 %

Auf ähnliche Weise bewertete ich auch die einzelnen Elemente innerhalb der Verzierungsgruppen. Hier gewann ich eine prozentuelle Vertretung der Elemente in einzelnen Objekten und mit ihrer Hilfe gelang es mir, die Kurve der Histogramme einzuzeichnen. Auch diese Methode bewies einwandfrei, dass das Material in zwei zeitliche Horizonte zerfällt und zwar in allen untersuchten Lagen.

Die angeführten Analysen zeigten, dass die ältere Phase durch Stichverzierung, in welcher Stempel überwiegen, charakterisiert ist, wir beobachten hier Wiederhülle des Kostolacer Typus (Ornamentik, Form des Furchenstiches) und der Vučedoler Kultur (Schnurabdrücke, Ornamentik) und ein verhältnismässig häufiges Vorkommen der plastischen Verzierung. Die jüngere Stufe dagegen zeichnet sich durch eine geritzte Verzierung aus, wo der Furchenstich im Inneren der Stichverzierung überwiegt, es äussert sich die Beziehung zu Kulturen des slavnoiden Umkreises, es erscheinen protonagyrevéer Elemente, die plastische Verzierung wird seltener und es treten Elemente in der Herrichtung der Oberfläche auf, die sich erst in der älteren Bronzezeit voll entfalten.

Die typologisch-stratigraphische Analyse, wie bereits oben angeführt wurde, deutete an, dass wir in der BK zwei zeitlich aufeinanderfolgende Phasen ausscheiden können. Diese Erkenntnis bestätigte ebenfalls die statistische Analyse. Um keine Fehler zu begehen, die auf Grund einer falschen Interpretation des Materiales entstehen könnten, das überwiegend aus nicht geschlossenen Fundkomplexen, sondern aus der Kulturschicht in einzelnen Sonden-Komplexen stammt, in denen es gewiss teilweise zu einer Vermischung des zeitlich verschiedenartigen Materiales kommen konnte, versuchte ich die erzielten Ergebnisse mathematisch zu bewerten und dadurch zu kontrollieren. Zur Beglaubigung meiner Schlussfolgerungen benützte ich zwei Methoden.

1. Die Berechnung der Verhältnis-Indexe der Materialpaare die innerhalb der einzelnen Objekte bestimmt wurden. Die Indexe sind nach der Formel $\frac{x \cdot 100}{y}$ berechnet worden, in der x und y die einzelnen Glieder der Paare vorstellen. Von den erzielten Ergebnissen führe ich die interessantesten an.

Das Verhältnis der Stempel und des Furchenstiches:		
Ältere Phase	1950/P-2 : 168,1	1961-S : 117,3
Jüngere Phase	1951-Hř : 28,5	1960-S : 60,3
Das Verhältnis der geritzten und der Stichverzierung:		
Ältere Phase	1960/P-2 : 6,6	1961-S : 9,04
Jüngere Phase	1951-Hř : 78,94	1960-S : 148,23
Das Verhältnis der plastischen und der Ritzverzierung:		
Jüngere Phase	1960/P-2 : 275	1961-S : 433,3
Ältere Phase	1951-Hř : 40	1960-S : 19,68

2. Bestimmung der Korrelationskoeffizienten der Paare der Materialgruppen innerhalb der einzelnen chronologischen Stufen im Verhältnis zur gesamten Kultur. Hier verfolgte ich insgesamt zehn Paare. Im Rahmen der ganzen Kulturgruppe zeigte es sich, dass sich der Grossteil des Materiales im Verhältnis $r = 10\% - 1\%$ der Grenze der Bedeutung bewegte, was bestätigte, dass alle untersuchten Fundkomplexe im vollen Ausmasse der BK angehören.

Beim Komplex der älteren Phase bewegte sich überwiegend „r“ zwischen $5\% - 1\%$ der Grenze der Bedeutung, wodurch im vollen Ausmasse die Gliederung des gegebenen Horizontes bestätigt wurde. Schlechtere Ergebnisse brachte die jüngere Stufe. Bei dieser bewegte sich „r“ um 10% der Grenze der Bedeutung und bei der Hälfte der Fälle sank es noch tiefer. Die angeführte Tatsache muss uns nicht überraschen und bestätigt nur die bekannte Feststellung, dass die statistische Methode mit „grossen Zahlen“ arbeiten muss, d. h. sowohl im Material, als auch bei den Objekten. Dieser Umstand nötigt uns dazu, um in Zukunft bei der Forschung in dieser Richtung zu arbeiten.

Die stratigraphischen, typologischen sowie statistisch-mathematischen Beobachtungen berechtigten uns dazu, die Kulturgruppe des Bošáca Typus als Hauptrepräsentanten des jüngeren Äneolithikums in der von uns erwogenen Region zu betrachten. Die Gruppe allein, wie ich schon oben anführte, erfüllt in zwei Phasen. Die ältere von diesen kann mit der Gruppe Zátin—Nyirseg in der Ostslowakei, und im Theissgebiet, mit der Jevišovicer (Jaispitz) (Jevišovice B.) in Westmähren, mit dem Typus Melk in Österreich und der Řivnáčér und Chamer Kultur in Böhmen synchronisiert werden. In Schlesien begegnen wir zu dieser Zeit der bisher nicht definierten Kulturgruppe des slavonischen Umkreises (Brumovice). Offen bleibt die Frage der Südwestslowakei. Wir wissen nämlich nicht, welche von der Gruppen hier erscheint. Verlässlich haben wir den Kostolacer Typus in seiner klassischen Form bewiesen. (Das aus dem mittleren Waag- und Olšavagebiet bekannte Material stellt nur seine Derivate im fremden Milieu vor.) Dieser füllt offensichtlich nur den Beginn der älteren Phase des jüngeren Äneolithikums aus. Da der Typus Kosihy—Čaka jünger scheint, und verlässlich nicht an den Kostolacer Typus knüpft, müssen wir unbedingt in dem gegebenen Zeitabschnitt mindestens mit seiner älteren „ornamental reicherer“ Phase rechnen. Ausser den angeführten „heimischen“ Bewohnerbestandteilen entfalten sich in diesem Raum und seiner Umgebung die Träger der Schnurkeramik, mit deren zweiten Stufe wir den ersten Horizont der BK synchronisieren können. In derselben Zeit entfaltet sich die Glockenbecherkultur zur vollen Blüte der ersten Stufe, die reich verzierte Ware aufweist. In Schlesien und Böhmen setzt zur gleichen Zeit die Invasion der Träger der Kugelamphoren ein.

Die zweite Bošáca Stufe kann mit der Gruppe Kosihy—Čaka und den jüngeren Phasen der Kulturen des slavonischen Umkreises synchronisiert werden. Die Schnurkeramik tritt in diesem Zeitabschnitt in ihre dritte und die Glockenbecher in die zweite Stufe. Im Verlaufe des jüngeren Horizontes der BK kommt es offensichtlich zum Durchdringen der Gruppe des Typus Veselý und viel-

'eicht tritt auch schon die erste Stufe der Nitraner, Hatvaner und protoúnëticer Kultur auf. In Schlesien sehen wir in diesem Zeitabschnitt die Gruppe Chłopice, die noch im Verlaufe der zweiten Stufe der BK von der eigentlichen Mierzanowicer Kultur abgelöst wird. Zur gleichen Zeit erreicht in Pannonien offensichtlich die protonagyréver Kultur ihre grösste Blütezeit.

Die Ergebnisse der stratigraphischen Situation in Bánov, gemeinsam mit den Erkenntnissen der relativen Chronologie beweisen, dass die Träger der BK den Beginn der Bronzezeit erlebten, als sie gemeinsam mit weiteren Stämmen zu einer mächtigen, monolithischen Einheit der Träger der Ünëticer Kultur verschmolzen.

SKLÁDKA MAMUTÍCH KOSTÍ V DOLNÍCH VĚSTONICÍCH

Okres Břeclav

BOHUSLAV KLÍMA

Tab. 1, 2, 33

Úkoly výkumu paleolitických stanic pod Pavlovskými kopci pro rok 1966 vycházely ze skutečnosti, že práci expedice ústavu měli shlédnout v srpnu nejen účastníci exkurse VII. Mezinárodního kongresu Unie prehistorických a protohistorických věd, ale i další kongresisté a četní zahraniční badatelé. Pro takovou příležitost bylo třeba připravit pokud možno velký výkop se zcela mimořádnými nálezovými okolnostmi. Proto bylo rozhodnuto neotvírat v tomto roce vlastní sídlištní vrstvu, jaká by se dala spatřit i na jiných nalezištích, ale uskutečnit větší plošný odkryv velké skládky mamutích kostí, jež byla sledována na věstonické stanici v roce 1950 a o níž se předpokládalo, že pokračuje dále ve značném rozsahu. Měly tedy připravit Dolní Věstonice podívanou, jakou by na jiných paleolitických sídlištích nebylo možné vidět. Nabízela se tím i možnost ověřit správnost představy o celkové stavbě horní části sídliště, do určité míry zatím jen rekonstruované (B. Klíma, Dolní Věstonice, NČAV 1963).

Hrubou skrývku plánovaného výkopu provedly až na dosah původního povrchu do hloubky 4—5 metrů těžké zemní stroje již v r. 1964 a 1965, kdy jsme se snažili připravit výkop co nejvíce. Deštivá období a zdvižené prameny spodní vody však nedovolily, abychom si celou plochu a profily očistili až na žádoucí úroveň a tak si usnadnili práci pro rok 1966. Nezbyvalo tedy než věnovat úkolu tu největší pozornost v době těsně před kongresem. Znovu, avšak jen s malým úspěchem, zde pracoval v prvních dnech května pásový traktor se lžící. Práci však neusnadnil, spíše naopak. V silně provlhčeném prostředí se zabořil a musel být vyproštěn pomocí druhého těžkého stroje. Při tomto pohybu byly však narušeny některé části vrstvy s kostmi. V tak choulostivém prostředí se muselo tedy pokračovat již jen běžnými archeologickými prostředky a metodami, což naráželo zase na obtížné spojené s nedostatkem pracovních sil. Když pak k této okolnosti přistoupilo ještě i málo příznivé, značně deštivé počasí, zdálo se, že splnění úkolu je ohroženo. Díky hromadné pracovní pomoci zaškolených již učitelů dějepisu, vybudování studny, drenážnímu svedení spodní vody a slunnému období na počátku srpna, byla však přece jen téměř celá plocha s rozlehlou skládkou mamutích kostí ve stanoveném termínu očištěna. Postupné vypracování ukázalo, že vrstva kostí pokračovala v předpokládaném rozsahu jak nad, tak i pod areálem prokopaným již v r. 1950. Původně souvislá skládka kostí byla tedy proto nyní ve střední části přerušena.

Pro velký rozsah výkopu a jeho značné zahlobení mohly být očištěny pořizem pro podrobné studium stratigrafické jen dva nejdůležitější profily. Příčný profil ve spodní části výkopu předvedl znovu řez sesutou krou, jejíž okraj byl sledován i půdorysně. Stěna výkopu ukázala celou řadu dislokačních rýh, podle nichž došlo k posunu celých částí kry. Tyto se projevíly obzvláště dobře na průběhu čtyř glejových horizontů, jež ve zkoumaném prostoru rozdělují nejmladší sprašový pokryv (W 3) v nadloží kulturní vrstvy. Nejvíce poruch tohoto druhu se omezovalo přirozeně na okraj kry, kde se uplatnily i v druhotné modelaci někdejšího povrchu a tím i při destrukci kostí.

Nerušný průběh glejových horizontů byl pozorován lépe v podélném profilu pět metrů vysoké stěny výkopu. Nejmocněji byl vyvinut nejspodnější glej, barevně nápadný byl i druhý glejový horizont nad ním. Svrchní probíhal zdvojeně. V protější západní stěně, která bude očištěna ke studiu účastníkům exkurse světového geologického kongresu v r. 1968 a která prochází přibližně nad nejnižšími místy rýhy s vodou, bude tento třetí a čtvrtý glej probíhat samostatně a celý profil bude zřejmě ještě pestřeji vykreslen. Ve slabě naznačeném dalším horizontu, který rozděloval nejsvrchnější sprašové polohy, se rýsoval mohutný zdvižený palsový útvar s otevřeným jícem v podobě hlubokého mrazového klínu. Šťastnou shodou okolností se stalo, že právě v době, kdy byl podélný profil čerstvě odkryt a očištěn a byl tedy i barevně velmi pestrý a působivý, navštívil výkop prof. W. L. Kubiena (Hamburg), přední pedolog pro sledování těchto speciálních otázek. Vyjádřil při té příležitosti své uspokojení nejen nad výsledky výzkumu, ale i souhlas s jeho metodami a s jeho interpretací.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.

Redaktoři: Dr. J. Říhový a dr. I. Peškař

Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: B. Ludikovská

Na titulní stránce: Bronzové kování ze slovanského hradiska v Mikulčicích

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.